

Stockholm 2019-03-30

Remissvar på betänkandet "Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen", SOU 2018:82

Branschorganisationen Säkerhets- och försvarsföretagen, nedan SOFF, har fått rubricerat betänkande på remiss.

SOFF är en branschorganisation för företag inom säkerhets- och försvarsområdet med verksamhet i Sverige. Organisationens syfte är att ur ett branshperspektiv arbeta för att i Sverige verksam industri skall få så bra förutsättningar som möjligt att verka framgångsrikt. SOFF har i dag över 100 medlemsföretag och fler än 80 är s.k. SMF-företag (små och medelstora företag). Företagen har cirka 30 000 anställda och omsatte 30 miljarder år 2017. Branschen sysselsätter ännu fler i underleverantörsledet.

SOFF, vill med anledning av rubricerad remiss lämna följande svar.

Sanktioner

SOFF anser att en ordning med sanktioner möjligen på sikt skulle kunna komma att behövas för att säkerhetsskyddslagens krav ska få det genomslag som är nödvändigt. SOFF anser dock att det ännu är för tidigt att dra några slutsatser i den riktningen innan lagstiftningen ens hunnit träda i kraft. SOFF har följt det intresse som lagstiftningen har väckt i media, hos myndigheter, hos enskilda och hos företrädare för politiska partier vilket snarast tyder på att viljan att leva upp till lagstiftningens krav måste anses vara god. Detta är åtminstone den uttryckta uppfattningen i SOFF:s medlemsföretag. Frågan om sanktioner bör därför tas upp igen när lagen har fått tillämpas under en viss tid och först vid en tidpunkt då det är möjligt att göra en ändamålsenlig utvärdering av hur implementeringen har genomförts. Samma ståndpunkt förs även fram i betänkandet En ny säkerhetsskyddslag, SOU 2015:25.

Tillsyn och frågan om säkerhetskänslig verksamhet

SOFF anser att betänkandets förslag om tillsynsordning väcker en viktig fråga om vad som kan anses vara säkerhetskänslig verksamhet. Som SOFF förstår det tycks det föreligga en uppfattning om att försvarsindustrin självständigt och utan uppdrag bedriver säkerhetskänslig verksamhet, utan att detta exemplifieras närmare i betänkandet.¹ SOFF har svårt att se hur t.ex. forskning och utveckling som genomförs vid dessa företag utan uppdrag skulle kunna falla innanför lagens tillämpningsområde, särskilt när lagstiftningen

¹ Se t.ex. formuleringen i SOU 2018:82, s. 392 där det sista stycket under 8.7.5 beskriver FMV:s dubbla tillsynsroll.

SOFF

Säkerhets- och
försvarsföretagen

på grund av sin karaktär ska tillämpas restriktivt. Mot bakgrund av förslaget om sanktioner och med den nära sammanhängande frågan om rättssäkerhet är det av yttersta vikt för SOFF:s medlemsföretag att denna fråga utvecklas vidare. Om det förhållandet som antyds i betänkandet skulle gälla, skulle det innebära att Försvarets materielverk (FMV) ska utöva en tillsyn över företagen enligt Säkerhetspolisens föreskrifter samtidigt som FMV har att följa Försvarmaktens föreskrifter för den egna verksamheten. FMV skulle dessutom i de fall som myndigheten har ett säkerhetsskyddsavtal med ett försvarsindustriföretag (vilket är vanligt förekommande) behöva utöva tillsyn enligt Försvarmaktens föreskrifter för den specifika verksamheten vid det aktuella företaget. Även andra myndigheter som har säkerhetsskyddsavtal med ett försvarsindustriföretag skulle behöva göra tillsyn av detta företag. För SOFF och dess medlemsföretag framstår den ordningen som både märklig och svårhanterlig såväl för FMV som för de företag som träffas av tillsynen.

SOFF uppfattning är därför att det inte behövs ett särskilt tillsynsområde för försvarsmateriel enligt vad som föreslås i utredningen. SOFF anser att den verksamhet som utredningen beskriver redan står under tillsyn genom säkerhetsskyddsavtalen och följer av de upphandlande myndigheternas ansvar. Med detta som bakgrund skulle tillförandet av ytterligare ett tillsynsområde med tillhörande tillsynsmyndighet inte medföra något ytterligare stöd och skulle inte heller medföra att verksamheten bedrivs på ett effektivt och resurssparande sätt.

Begreppet försvarsindustri

SOFF anser att användning av begreppet *försvarsindustri* är olycklig. I dag finns det många företag som delvis och i olika hög omfattning tillhandahåller såväl tjänster som produkter för försvaret (i sin vidaste mening). I kombination med förslagen om tillsynsordning har SOFF svårt att uppfatta var gränsen för försvarsindustriföretag går enligt betänkandet. Den i betänkandet föreslagna begränsningen att det ska röra sig om tillverkning av materiel och enbart avse det militära försvaret visar på att utredningen inte verkar ha beaktat hur marknaden ser ut i dag och inte heller nystarten av ett totalförsvarskoncept där det militära och civila försvaret utgör två nödvändiga och sammanflätade komponenter. Denna fråga bör tydliggöras och att, om tillsynsområdet anses behövas, det bör vara företaget själv som bedömer huruvida det ska kategoriseras som ett sådant företag eller inte. Av SOFF:s uppfattning att detta särskilda tillsynsområde inte behövs följer att det inte heller behövs något begrepp.

Behov av rådgivning

SOFF uppfattar att förslagen i betänkandet syftar till att särskilja tillsynsrollen gentemot en roll som stödjande eller rådgivande. SOFF anser att denna ansats är god, men att det i betänkandet saknas en beskrivning om hur dagens rådgivning ska utövas och av vem. SOFF anser att den främsta åtgärden för att höja nivån på säkerhetsskyddet i Sverige är just

rådgivning och att en effektiv rådgivning skulle höja nivån på säkerhetsskyddet i Sverige på ett betydligt bättre sätt än vad ett hot om sanktioner kan göra. SOFF anser därför att rådgivningen bör utvecklas från dagens nivå och att en eller flera myndigheter utpekas särskilt för denna uppgift och även får resurser för att genomföra uppdraget. Exempel på områden där rådgivningen behöver förbättras är kring aktuell och verksamhetsanpassad hotbild, metodstöd för säkerhetsskyddsarbete samt i den viktiga diskussionen om vad som är – och inte är – säkerhetskänslig verksamhet inom olika sektorer. Denna diskussion är särskilt viktig nu i inledningsskedet av den nya lagstiftningens tillämpning. Vidare kommer det sannolikt att behöva föras viktiga strategiska samtal i frågor om t.ex. utländskt ägande och krav på att viss säkerhetskänslig verksamhet ska bedrivas i Sverige. Dessa diskussioner anser SOFF inte passar inom ramen för tillsyn.

Utkontraktering och överlåtelse

SOFF anser att förslagen om samrådsförfaranden och kontrollstationer inför utkontraktering och överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet kommer att, oavsett om de anses nödvändiga eller inte, innebära en väsentligt ökad administration för såväl enskilda som myndigheter. Även om händelserna vid Transportstyrelsen 2015 visade på ett ökat kontrollbehov, står förslagen till åtgärder inte i proportion till det inträffade. SOFF anser att om förslagen genomförs riskerar de att leda till ökad tidsutdräkt och ökade kostnader utan att säkerhetsskyddet förbättras i motsvarande omfattning. SOFF anser att det i så fall behöver tillföras resurser till enskilda och myndigheter som träffas av kraven, för att minska denna påverkan och särskilt för att säkerställa konkurrensneutralitet mellan svenska leverantörer och utländska som inte i samma utsträckning träffas av lagstiftningen. Även med en sådan kostnadsneutralitet anser dock SOFF att kraven är orimliga i proportion till de fördelar de skulle innebära.

Säkerhetsskyddad upphandling

SOFF anser slutligen att förslagen om en utvidgning av institutet säkerhetsskyddad upphandling är alltför långtgående. De problem som anförs i betänkandet känns irrelevanta mot bakgrund av att en ny säkerhetsskyddslagstiftning träffar alla som bedriver säkerhetskänslig verksamhet, dvs. även när säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter överlämnas till en organisation på grund av t.ex. ett forskningssamarbete. I samarbetsformer med flera deltagande organisationer blir kraven på ömsesidiga säkerhetsskyddsavtal dessutom exponentiellt ökande med antalet deltagande, vilket leder till orimliga kostnader och onödig administration. Samarbeten mellan myndigheter föreslås dock undantas på grund av kostnadsskäl (sic!). Detta får i sin tur följderna att skyddet för den säkerhetskänsliga verksamheten inte blir lika oavsett var den bedrivs, helt emot lagstiftarens syfte. Av dessa skäl anser SOFF att förslaget är ogenomtänkt och att det därför inte bör genomföras i sin nuvarande utformning. SOFF har även svårt att se en ordning där

SOFF

Säkerhets- och
försvarsföretagen

ett försvarsindustriföretag som vill delge säkerhetsskyddsklassificerad information (givet förstås att företaget självständigt anses bedriva säkerhetskänslig verksamhet) till en myndighet ska tvingas ingå ett säkerhetsskyddsavtal med myndigheten och därmed få en skyldighet att utöva tillsyn av denna myndighet.²

Finansiering

Säkerhetsskydd är betungande administrativt och dessutom kostsamt. Ett exempel på det är att utveckling av ett informationssystem som uppfyller de krav som behövs för att systemet ska kunna hantera säkerhetsskyddsklassificerade system är betydligt dyrare än utveckling av system utan dessa krav. SOFF anser att dessa krav och kostnader kan vara motiverade för att ge ett skydd för säkerhetskänslig verksamhet, men att man måste titta särskilt på finansieringen av dessa ökade krav. SOFF anser att lagstiftningen måste vara konkurrensneutral, så att aktörer som inte träffas av lagstiftningen, t.ex. utomlands, får otillbörliga fördelar av detta i ett upphandlingsförfarande.

Övrigt

Avslutningsvis vill SOFF framföra att SOFF har uppfattat författningsförslaget³ på ett sådant sätt att Länsstyrelsen i Stockholms län ska utöva tillsyn över Försvarsmakten. Detta torde vara ett skrivfel, men SOFF vill ändå uppmärksamma detta.

Yttrandet har beretts av medlemsgruppen för Säkerhetsskydd med stöd av medlemsgrupperna för Cyberförsvar, Samhällssäkerhet samt Legala frågor.

För föreningen,

Robert Limmergård
Generalsekreterare

² A bet., s. 134 f.

³ Se 7 kap. 2 § 10 punkten förslaget till förordning om ändring i säkerhetsskyddsförordningen (2018:658). I uppräknningen undantas Säkerhetspolisen men inte Försvarsmakten som sannolikt också har sitt säte i Stockholms län.